

Stajerc" izhaja vsaki teden, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo; za celo leto 12 kron, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računni naročnino z ozirom na visokost poštne. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer. Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Stev. 43.

V Ptuj v nedeljo dne 23. oktobra 1910.

XI. letnik.

Današnja številka ima 2 strani priloge in vsebuje torej 10 strani ter 3 slike.

Klerikalni polom na Koroškem v deželnem zboru.

Razburjenje nad velikansko sleparijo, potom katero so koroški klerikalci v bogim letom več milijonov kron orobili, se še vedno ni poleglo. Dne 13. t. m. pa se je pečal tudi koroški deželni zbor s to zadevo. Nemški napredni poslanci so brezobzirno iztrgali politikujoči duhovščini krinko razboraza. V vsej javnosti je doživel „zistem Kahn“ grozovito obsodbo. Zanimivo je, da se glavni klerikalni voditelj v deželnem zboru, fajmošter Walcher, seje ni udeležil. Mož je torej pobegnil, ker se ni upal zagovarjati zločin in grehe svojih prijateljev Weissa in Kayserja. Sram ga je bilo zločinov teh žegnanih gospodov in zato ostal raje doma za pečjo in je držal jezik za zobmi. Tudi naš ljubki orglar Grafenauer je hotel, kakor da bi ga stvar prav nič ne brigala. Delal se je, kakor da bi se on kot Slovence za to „nemško zadevo“ ne zanimal. Pa je napačno, to postopanje drugače tako gotobesednega orglarja. Kajti tudi slovenske posojilnice so vsaj deloma pri temu velikanskemu polomu udeležene. Sploh pa so bili nemški in slovenski klerikalci vedno v najtesnejši zvezi, ravno tako v političnem, kakor v gospodarskem oziru. Dolga temu je, da je slovenski monsignore Podgorc podnačelnik propadle central-kase in da so pri vsakih volitvah klerikalci obeh narodnosti složno roka v roki nastopali... Ponavljati moramo torej: nemški in slovenski klerikalci sami niso imeli poguma, da bi v deželnem zboru brali lumparije „črne“ gospodarske organizacije!

Napredni poslanci seveda so bič prav neizmisljeno vihteli. Pokazali so, kako velikanska škoda naraste iz tega, ako se denarne kase s strankarsko politiko družijo. Vsi so tudi odločno zahtevali, da se vse krivce zasleduje in kaniče, to pa brez ozira na njih stan in ime. Pred postavbo smo vsi ednaki in to se mora ravno v tem slučaju odločno dokazati, ker bi drugače pravno čustvo ljudstva globoko trpelo in bi se med ljudstvom polagoma misel na samopomoč porodila. V kratkem, kolikor nam prostor dopušča, naj omenimo poglobljene točke iz govorov naprednih poslancev:

Poročevalec dr. Waldner je dejal, da se mu ravno tako dozdeva, kakor da bi se sodnijsko preiskavo kolikor mogoče omejilo, vkljub temu, da se gre tukaj za zločin. Tu se ne gre samo za zasledovanje le ene osebe; potegniti se mora vse na odgovornost, ki so krivi tega poloma. Govornik se čudi, da se ni proti central-kasi že davno konkurz uvedel. V sled tega je že ena klerikalnih blagajen pritratno tožbo vložila, kar bi se ne moglo zgoditi, ako bi se likvidacijo pravočasno uredilo. Govornik meni tudi, da se preiskava proti krivcem premilo izvršuje. Pred postavbo smo vsi ednaki in postava se tudi pred duhovniško suktnjo ne sme ostaviti. Nadalje je omenil dr. Waldner

slovenske klerikalne posojilnice, ki so na istem temelju sezidane, kakor Weissove. Slovenske posojilnice pa obsegajo še nadaljno nevarnost, da se koroška dežela raztrga; kajti glavno vodstvo teh slovenskih posojilnic leži izven dežele (na Kranjskem). Govornik omeni slabo kontrolo cerkvenega premoženja in govori sploh proti političnemu duhovniku („Geschäftspriester“), ki postane v svojem zaslepljenju celo zločinec. On želi, da bi prišel na Koroško novi cerkveni poglavar, ki bi duhovnike zopet k njih pravemu poklicu poslal (živahno odobravanje in ploskanje).

Poslanec dr. Artur Lemisch pogrša Walcherja, ki bi moral vendar prizadete osebe braniti. Klerikalci bi seveda radi čez celo zadevo travo rasti pustili. Ali naprednjaki bodo že skrbeli, da se krivce pravilno prime, to se pravi, da se jih zapre. Polom je združnemu gibanju sploh škodoval. Vložniki so tako prestrašeni, da jemljejo svoj denar iz posojilnic in ga vlagajo v judovske banke. Govornik je omenil razliko med nekdanjimi škofi grof Salm, Wier in Funder ter sedanjim. Častni naslov „monsignore“, katerega nosita duhovniška zločinca Kayser in Weiss, ni dobil nikdar noben resnično zaslužni duhovnik (klici: samo lumpi dobijo ta naslov!). Koroška je vsled tega poloma pred vsem svetom v slabo luč postavljena. Naprednjaki bodo skrbeli, da se one pred škodo obvari, katere so zapeljivci seboj potegali...

Poslanec dr. Angerer pravi, da je ta polom posledica klerikalnega zistema, ki se že stoletja sem v Evropi razširja. Posledica vladateljnosti klerikalcev so ljudske ustaje. Sodnija je veliko premeška napram tej zadevi. Naj torej deželni odbor odločno preišče vzroke poloma central-kase.

Deželni predsednik je še izjavil, da se je na podlagi revizije proti raznim vodilnim osebam preiskavo vpeljalo. Nato je deželni zbor sprejel predlog, v katerem se nalaga deželnemu odboru, da poroča o central-kasi in o posledicah njenega poloma.

Tako je končala ta velevažna razprava.

Zavijanje in sleparija „Narodnega lista“.

(Nekaj odgovora.)

V 41. številki prinesel je celjski „Narodni list“ čez celo prvo stran uvodni članek pod naslovom „Zavijanje in sleparija „Stajerca“. Gre se tukaj za vprašanje, katera šola je boljša, nemška ali slovenska, in edino zato hočemo temu sicer surovemu in podlemu članku malo odgovorjati.

Večidel obsega ta članek le psovke, zavijanja in laži. Že označba, da je „iz peresa slovenskega kmeta“, je narodna laž. Radi bi poznati tega „kmeta“! Niti v „narodni stranki“ ni nobenega kmeta, ki bi bil tako neumen, da bi take bedarije javnosti izročil. Sicer se pa iz članka takoj vidi, da ga je načelkaril neki škric, ki ni mogel šolskih izkušenj napraviti in je vsled

tega med slovenske „žurnaliste“ zašel. Vse psovke dokazujejo to, čeprav ima članek tako malo jedra, da bi ga lahko kakšnemu pastirju pripisovali... Članek se zaganja kakor vaški psiček v našega urednika g. Linharta. Pravi, da g. Linhart „živi“ od slovenskega jezika, da „sovraži smrtno“ slovenski jezik in da so Nemci urednika g. Linharta „kupili“ za 8000 goldinarjev, to pa samo zato, da „Slovence blati“... Naši čitatelji naj nikar ne mislijo, da zbijamo šale, ne, ta trditve stoji črno na belem v „Narodnem“ listu z dne 13. oktobra 1910. Precej visoko pa le našega urednika cenijo. 8000 goldinarjev, to niso mačkine solze. Za vse slovenske „urednike“ na spodnjem Štajerskem ne da živ kost niti počenega groša. Saj so se slovenski redakterji že pri „Stajercu“ hoteli prodati za posojilo 300 gold. Ali dali smo jim broco! Toliko na osebne napade, ki so nakopičeni v dotičnem članku. Morda se z njimi še kje drugod popečamo...

Kaj ima torej dotični članek proti nemški šoli povedati? Jezi se, da je 80 milijonov Nemcev in pravi, da se med seboj ne razumejo, ker imajo različne dialekte; istina je! Ali skupni slovniški jezik imajo! In mi še nikdar nismo zahtevali, da naj se ljudje zgornjestažerskega dialekt ali „plattdeutsch“ učijo; slovniške nemščine potrebujejo. Slovencev je 1 1/2 milijona, ali kranjski Ribničan gotovo tudi ne bode našega Haložana razumel. Niti slovniške slovenščine ne razume slovensko ljudstvo. Vprašajte kmete! Nadalje pravi, da je Slovanov veliko nad 100 milijonov. Temu „narodnjaku“ povemo najprve, da je Slovanov celo veliko nad 130 milijonov; ali en narod niso, kakor Nemci, enega slovniškega jezika nimajo. Ako bi tako šteli, no, potem bi morali tudi vse Germane šteti in teh je še več kot Slovanov. To smo se v ljudski šoli učili, kaj-ne? Članek se potem jezi čez našo trditve, da se z Nemčijo lahko po celem svetu pride. Pa je le res, fantek! Vprašaj tiste, ki so že malo dalje prišli, nego iz ormožkih ali ljutomerskih gor do Celja. In s slovensčino, katero gotovo tudi mi ne zaničujemo, kam prideš z njo? Roko na srce! Niti v celjskem „Narodnem domu“ ne bode natakrica vedla, da je „Schnitzl“ zrezek in „Spritzer“ brizganec... „Za počt“ pa je, ako vpije članek, da imamo „esperantski jezik“ in „Polyglott Kuntze“ in da vsled tega nemščina ni potrebna. „Narodni list“ naj torej v Božjem imenu slovenskim kmetom odslej priporoča, da se naj učijo „esperanto“. Ako dajo njegovega urednika potem v prisilno srajco, nismo mi krivi... Potem pride zopet izbruh „narodnih“ psovke čez našega urednika Linharta, čes da na Slovence „pljuje“. Linhart sploh rad ne pljuje, k večjemu ako bere kak „narodni“ listič. Slovenski škrici in pisarji seveda ne razumejo, da pomaga tisti slovenskemu ljudstvu, ki mu pove resnico, ne pa tisti, ki ga „iz narodnih ozirov“ prvaškemu odiranju izročijo. Čitajte Cankarjev „Za blagor naroda“ in imeli boste fotografijo slovenske „intelligence“... „Nar. list“ piše nadalje, da je laž, ako mi trdimo, da so slovenski uradniki le s pomočjo nemščine to postali, kar so. To je

oj
šte-
ali
troj
re-
nico
rejši
aj
e za-
840
h
fu
rope,
tri-
čne
rvo
ajno-
čkih
in
rke)
je le
vne
225
ore-
one,
logo
ade
fia-
ah.
oru
170

torej „laž“! Naj nam položijo na mizo le enega slovenskega uradnika ali duhovnika ali advokata, ki bi bil brez nemščine to postal, kar je. Niti Spindler bi ne bil „šef redakter“, ko bi ne znal malo nemškega, ker bi drugače ne mogel iz nemških listov prepisavati. In Ploj? Ta „največji“ štajerski Slovenec še danes pravilno slovensko ne zna. On in ljubljanski slovenski vodje občujejo med seboj v nemškem jeziku. Na vseh-slovenskih kongresih se govori nemško itd. itd. Tako izgleda torej naša „laž“. Kar govori „Nar. list“ o nemških učenjakih, ni odgovora vredno. Kaj vé to človeče o Herderju ali Koperniku! Kaj vé sploh o kulturi, ko tiči vendar v vsej svoji nagoti za kitajskim zidom in poje „Hej Slovani“...

Jedro vsega tega prepira je pa to-li: Kaj je bolje, nemška ali slovenka šola? Sam „Nar. list“ pravi, da mora človek nemščino znati, čeprav jo člankar preje proklinja in zasmehuje. In zdaj vprašamo prvič: ali se more otrok v naših slovenskih šolah in pri naših slovenskih učiteljih nemščine dobro naučiti? Ne!! Deloma ti učitelji sami nemškega ne znajo. Kar je mlajših slovenskih učiteljev, se sploh iz same lenobe (katero imenujejo potem „narodno preprisanje“) nemščine ne priučijo. In ako že znajo nemško, potem otrokom tega nalašč ne učijo. Nasprotno, otroke odvrtaajo od učenja nemščine in kaznujejo jih, ako se nemškega učijo. To dejstvo smo že opetovano dokazali! Vprašajte kmete rečimo v ptujski okolici, kaj mislijo o slov. nadučitelju Kauklerju! Resnica je: pri današnjih razmerah se otrok v slovenski šoli nikdar nemščine naučiti ne more. In zato priporočamo vstop v nemške šole. Kajti drugič je gotovo, da noben otrok v nemški šoli ne bode materinega jezika pozabil. Kdor to trdi, ta ne vé, kaj je materini jezik!

Dragi člankar, pri koncu smo. Tudi mi pravimo: pa brez zamere! Napravili smo izjemo im smo odgovorili na „Nar. list“, ki itak sam ne vé, zakaj in kako in za koga izhaja. In zdaj, gospodje v Celju, ki se podpisujete za „slovenske kmete“, ker se menda svoje lastne firme sramujete, zdaj — psujite in obrekuje naprej.

Kaj država zopet potrebuje! Kadar pridejo ministri Avstrije in Ogrske skupaj, takrat se vedno kaj skuha, kar morajo davkoplačevalci presneto drago poplačati. Na teh posvetovanjih se namreč v prvi vrsti določijo zahteve za vojaške namene. Že preje izgotovljeni skupni proračun za 1910 obsega izdatke, ki so se porabili povodom aneksije Bozne in Hercegovine, i. s. :
 troški mobilizacije 167 milij. kron
 organizacijske zadeve 97 „ „
 mobilizacija mornarice 8 „ „
 odškodnina Turčiji 54 „ „
 zvišane zahteve za mornarico 71 „ „

vse skupaj torej **397 milij. kron**
 Skupni proračun za leto 1911 bode istotako obsegal mnogo večjih zahtevkov. Vpeljava dvetletne vojaške službe bi pomenila zvišanje kontingenta rekrutov in s tem baje okroglo 50 milijonov kron večjih stroškov. Mornarica zahteva 4 dreadnoughte, ki bi koštali 240 milijonov kron. To so pač številke, ki jih navadni državljani niti razumeti ne more. Pač pa jih čuti, zlasti zdaj v teh groznih časih splošne druginje.

Politični umor med klerikalci. Na Tirolskem vlada že leta sem strastni politični boj med starimi klerikalci in krščanskimi socialci. To sovraštvo je dovelo zdaj do političnega umora. Iz Brixena se namreč poroča, da je bil tam bivši klerikalni deželni poslanec in vodja Fleckberger ustreljen. Zaprli so člane družine Holzachtner kot morilce. Dokazano je, da se je izvršil umor edino iz političnih vzrokov, ker je bil umorjeni vodja in jako vplivni član staroklerikalne stranke. To so kristjani, kaj?! Pri klerikalcih vseh narodov velja pač geslo: „Und willst du nicht mein Bruder sein, so schlag' ich dir den Schädel ein . . .“

Kaj zahtevajo Madžari? Madžaronska gospoda prihaja zopet z narodnimi zahtevami. Glasom poročila „Vaterlanda“ zahtevajo ti večni

predrzi nezadovoljneži sledeče točke: 1. V vseh ogrskih garnizijah naj se odpravi cesarsko pesen „Bog obvari“ in naj se jo nadomesti z madžarsko kraljevsko himno. — 2. Naslov „državni vojni minister“ naj se odpravi in nadomesti z naslovom „c. in kr. skupni vojni minister“. — 3. Pri vseh ogrskih regimentah naj se vpelje ogrski grb (Wappen); istega naj se natisne tudi poleg avstrijskega na vseh pasih, knofih in čakah. — 4. Vpelje naj se madžarsko komando na ta način, da se vse instrukcije in pojasnila v tem jeziku zgodijo. — 5. Vpelje naj se samostojne madžarske zastave. Iz tega je razvidno, da gospodje Madžaroni niso posebno ponižni. Mislimo, da se bodejo na Dunaju tem nezmisljenim zahtevam odločno uprli.

Srbska prevzetnost. Srbska vlada je pričela zopet rogoviliti. Politično obzorje se je malo zjasnilo in to tej gospodi že ne prija. Pred kratkem se je vršil zopet v Beligradu shod, na katerem se je protestiralo še enkrat zoper aneksijo Bozne in Hercegovine. Vsi govori so končali seveda s klici! „Doli z Avstrijo!“ Srbski listi „Politika“ in „Mali“ napadajo strupeno našo državo in hujskajo naravnost v vojsko. Bo pač treba zopet malo mrzle vode!

Še ena revolucija? Najmanjše evropsko kraljestvo Monako stoji baje tudi pred hudimi notranjimi boji. Ljudstvo zahteva parlament in tiskovno svobodo. „Kralj“ še ni imel časa, pečati se z zahtevami „svojega“ ljudstva, ker baje v Parizu hazardira.

Splošni železničarski štrajk se je vršil te dni na Francoskem. Prišlo je tudi do hudih spopadov, ker so stavkujoči žice razrezali in proge pokvarili. Vlada je pa stavkujoče ednostavno k orožnim vajam poklicala in so morali železničarsko službo kot vojaki upravljati. Veliki ta štrajk je končal z zmago kapitalistov in s popolnim porazom delavstva.

Revolucija v Portugalu.

(Glej naše tri slike.)

Revolucija na Portugalskem je torej zmagala, kralj je za večne čase odstavljen in prebivalstvo je ob velikanskem navdušenju proglasilo republiko ali ljudovlado. Odločilo je v tem boju

vojaštvo z mornarico, ki se je takoj v velikem delu na stran ljudstva in proti kralju postavilo. Vojaški parniki so celo kraljevo palačo bombardirali in na ta način kralja z vso družino prisilili k begu.

**„Štajerčevi“
 kmetski koledar 1911**

izide
 do konca tega meseca.

Obsegal bode 144 strani in celo vrsto prekrasnih slik ter izborno leposlovno, podučno, zabavno in gospodarsko vsebino.

Cena 60 s poštom 70 vin.

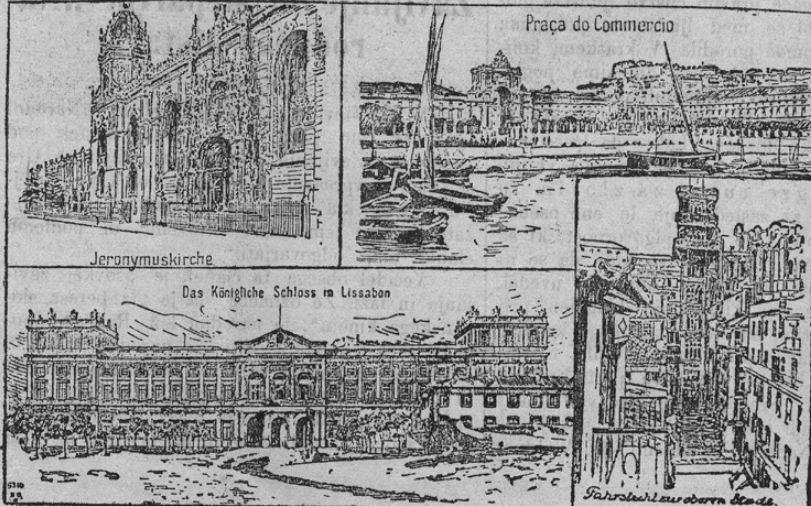
Kdor proda 10 koledarja, dobi enega zastoj.

Naročajte si „koledar“!

Politični pregled.

Državni zbor stopil bode začetkoma novembra skupaj. Sklepati bode imel do konca leta o sledečih zadevah: Uresničenje italijanske pravne fakultete, 6 mesečni proračunski provizorij, narodno-politične postavne načrte (ako se doseže na Češkem sporazum), volitve delegacij, reformo osebnega dohodninskega davka in davka na dedščine ter provizorično podaljšanje opravnika do konca 1. 1911.

Prestolni govor cesarja pri otvoritvi delegacijskega zasedanja je omenil najprve aneksijo Bozne in Hercegovine. Cesar je izjavil svojo zadovoljnost zlasti vsled tega, ker se je to mirnim potom in brez prelivanja krvi zgodilo. Tudi je omenil, da je zveza z Nemčijo in Italijo še močnejša kakor preje. Nadalje se je pečal prestolni govor z vojaškimi zahtevami.

Bilder aus Lissabon.

V splošnem se mora reči, da je revolucija kolikor mogoče malo krvi prelivala. Saj bi ustaši tudi lahko kralja in vso njegovo družino umorili, kakor se je to na zverinski način na Srbskem zgodilo. Ali portugalski uporniki so dokazali, da stojijo na kulturno visoki stopinji.